Toespraak Tuur Elzinga bij herdenking op 25 februari 2023 van de Februaristaking, bij het beeld/monument van de Dokwerker, Jonas Daniël Meijerplein, Amsterdam (definitieve versie)

Beste mensen,

Staken vergt moed. Staken is een daad van verzet – verontwaardiging omgezet in actie.

Zelfs in vredestijd, in een land waarin je vrij bent je te organiseren in vakbonden en partijen, waar je vrijheid van meningsuiting en je recht op collectieve actie wordt gerespecteerd, zelfs daar vergt het al moed om je werk uit protest neer te leggen, de straat op te gaan en je uit te spreken tegen onrecht. Vakbondsleden kunnen erover meepraten.

Maar hoe moedig moet je zijn om op te staan voor een ander terwijl je vrijheid níet wordt gerespecteerd, verzet wordt aangemerkt als hoogverraad en geweld tegen demonstranten niet wordt geschuwd? En terwijl je weet dat het je je leven kan kosten?

Echte helden zijn vaak gewone mensen. Gewone mensen die zichzelf helemaal niet als held zien. Zeven maanden later, in september 1941, werden 22 van deze gewone mensen met veel geweld uit hun huizen gesleurd, met nog meer geweld verhoord en vervolgens berecht. En wel voor hun rol bij de Februaristaking, georganiseerd door de CPN. Een groenteman, een havenarbeider, een huisschilder. Een boekdrukker, een timmerman, een kinderleidster.

Zij hadden geen pistolen, maar slechts een typemachine, een stencilapparaat en een pak papier. Hun belangrijkste wapens: verontwaardiging, overtuiging en moed.

En niet alleen de leiders van de Februaristaking, ook de volgers toonden moed. In totaal toonden tienduizenden stakers in Amsterdam, in Zaandam, in Hilversum en het Gooi, in Haarlem en Velsen, in Utrecht, de moed om op te staan tegen de Jodenvervolging. Om op te staan tegen de bezetter.
In een land waar achteraf, na de oorlog, geconcludeerd moest worden dat er verhoudingsgewijs veel Joden waren weggevoerd.

De stakers lieten zien dat er ook mensen waren die zich durfden uit te spreken tegen de gevestigde macht. Die hun verontwaardiging over de Jodenvervolging wisten om te zetten in actie. Die hun moed toonden door een daad van verzet.

‘Wees solidair met het zwaar getroffen joodse deel van het werkende volk’, stond er op pamfletten die werden verspreid. En: ‘Onttrekt de Joodse kinderen aan het nazi-geweld, neem ze in uw gezinnen op.’
En dan de oproep ‘Staakt - staakt - staakt!’.

Wat een woorden.

Wat mij zo aanspreekt is de moed die schuilt in zoveel gewone werkers in gangbare beroepen.

Dokwerkers en trambestuurders, de verkoopmedewerkers in de winkelstraat, de vuilnisophalers en de straatvegers, de boa’s en de badmeesters, de monteur in de metaal, de verpleegkundige in de ziekenhuizen, de medewerkers van de thuiszorg of de jeugdzorg, de leerkrachten voor de klas, de buschauffeur in het streekvervoer.
Kortom: onmisbare mensen, de ruggengraat van onze samenleving.

Herdenken is goed - maar je erdoor laten inspireren en daarnaar handelen is nog beter.

Deze herdenking, vandaag, is niet louter stilstaan bij het verleden.
Deze dokwerker staat niet in een museum.
Dit beeld hoort midden in de samenleving, hoort hier op straat.
Dit monument heeft betekenis, is relevant. Ook, juist ook, hier en nu.

Een steeds groter deel van de bevolking kent de verhalen over de Tweede Wereldoorlog, de bezetting en razzia's, niet meer uit eerste, of zelfs maar uit tweede hand. Een groeiende groep twijfelt, denkt dat de verhalen over de Jodenvervolging overdreven zijn. Antisemitische complottheorieën, racistische wereldbeelden en fascistisch gedachtengoed steken weer vaker de kop op.

Antisemitische en racistische hondenfluitjes en ontmenselijking klinken zelfs door binnen onze volksvertegenwoordiging.
Rioolratten! Hyena's! Landverrader! Tribunalen!
We mogen dat nooit normaal gaan vinden.

Onze vrijheid en onze democratie zijn een groot goed.

De Dokwerker doet een appèl aan ons. Spreek je uit als de vrijheid in gevaar komt. Spreek je uit als onze democratische rechten onder druk komen te staan. Als de vrijheid door de één wordt misbruikt om de vrijheid van de ander te beperken. Als democratische rechten van minderheden worden beknot.

Spreek je uit tegen ontmenselijking, tegen onrechtvaardigheid.

Wat doen wij als we onrecht zien in de samenleving? Als we merken dat iemand gediscrimineerd wordt? Of op straat meemaken dat iemand wordt gemolesteerd? Wie kijkt er weg? Wie is verontwaardigd? Wie stapt er naar voren? En wie durft dan te volgen?

De Dokwerker stelt ons de vraag:

‘En jij, hoe moedig ben jij?’